

Цитування:

Шмандровський А. С. Формування культурної стійкості та національної ідентичності через інститути громадянського суспільства. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 2. С. 194–199.

Шмандровський Андрій Степанович, аспірант Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
<http://orcid.org/0009-0005-9447-60-62>
dkr3123.ashmandrovskiy@dakkkim.edu.ua

Shmandrovskiy A. (2025). Formation of Cultural Resilience and National Identity Through Civil Society Institutions. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 194–199 [in Ukrainian].

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СТІЙКОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ ІНСТИТУТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Мета статті – проаналізувати роль інститутів громадянського суспільства у формуванні культурної стійкості та національної ідентичності в умовах соціокультурних трансформацій, воєнних викликів і глобального інформаційного тиску шляхом виявлення механізмів, через які недержавні культурні ініціативи сприяють збереженню національних цінностей та культурної спадкоємності. **Методологія дослідження** ґрунтується на поєднанні методів культурологічного аналізу, соціальної антропології, системного, аналітичного, що дозволить з'ясувати значення локальних культурних ініціатив та практик. Особливу увагу приділено дослідженню неформального культурного активізму в межах діяльності інститутів громадянського суспільства. **Наукова новизна** полягає в теоретичному узагальненні та визначенні культурної стійкості як динамічної здатності суспільства відтворювати й трансформувати ідентичність у відповідь на кризові явища. Систематизовано та проаналізовано роль сучасних громадянських інституцій як посередників між національним культурним наративом та локальними культурними практиками щодо утвердження національної ідентичності та висвітлено їхню здатність продукувати нові символічні сенси, активізовувати соціальну згуртованість і впливати на публічний простір. **Висновки.** У результаті проведеного дослідження було встановлено, що інститути громадянського суспільства відіграють ключову роль у процесі формування культурної стійкості та збереження національної ідентичності, особливо в умовах соціополітичної нестабільності, воєнних конфліктів і гібридних інформаційних загроз. Громадянське суспільство не лише підтримує культурне життя на локальному рівні, а й створює умови для інституційної тягlostі, смислової орієнтації та громадянської мобілізації. У культурологічному вимірі культурна стійкість постає як багатовимірний феномен, що охоплює ідентифікаційні, етичні, комунікаційні та адаптаційні компоненти, і в цьому контексті саме інститути громадянського суспільства стають простором перетину національної культури, повсякденних практик і символічного означення, забезпечуючи культурну тягlostь в умовах постійних викликів, екзистенційних загроз та інших динамічних суспільних змін.

Ключові слова: культурна стійкість, національна ідентичність, громадянське суспільство, культурна спадщина, культурологія, публічний простір, інститути культури, локальні ініціативи.

Shmandrovskiy Andriy, Postgraduate Student, National Academy of Culture and Arts Management

Formation of Cultural Resilience and National Identity Through Civil Society Institutions

The purpose of the article is to analyse the role of civil society institutions in the formation of cultural resilience and national identity in the context of socio-cultural transformations, military challenges and global information pressure by identifying mechanisms through which non-state cultural initiatives contribute to the preservation of national values and cultural continuity. **The research methodology** is based on an interdisciplinary approach that combines methods of cultural analysis, social anthropology, systemic, analytical methods, which will allow the author to clarify the meaning of local cultural initiatives and practices. Special attention is paid to the study of informal cultural activism within the activities of civil society institutions. **The scientific novelty** lies in the theoretical generalization and definition of cultural resilience as a dynamic ability of society to reproduce and transform identity in response to crisis phenomena. The role of modern civil institutions as mediators between the national cultural narrative and local cultural practices in the establishment of national identity is systematised and analysed, and their ability to produce new symbolic meanings, activate social cohesion, and influence public space is highlighted. **Conclusions.** The study found that civil society institutions play a key role in the process of forming cultural stability and preserving national identity, especially in conditions of socio-political instability, military conflicts, and hybrid information threats.

Civil society not only supports cultural life at the local level, but also creates conditions for institutional continuity, semantic orientation, and civic mobilisation. In the cultural dimension, cultural sustainability appears as a multidimensional phenomenon that encompasses identification, ethical, communication, and adaptation components, and in this context, it is the institutions of civil society that become the space of intersection of national culture, everyday practices, and symbolic meaning, ensuring cultural continuity in the face of constant challenges, existential threats, and other dynamic social changes.

Keywords: cultural resilience, national identity, civil society, cultural heritage, culturology, public space, cultural institutions, local initiatives.

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, позначеному глобальними трансформаціями, викликами, воєнними конфліктами, культурною гібридизацією та інформаційними війнами, питання збереження та розвитку національної ідентичності набуває особливої значущості. Україна, що з 2014 року перебуває в стані збройного протистояння з державою-агресором росією, водночас стала об'єктом культурного тиску, спрямованого на підриг історичної пам'яті, дестабілізацію ідентичності та руйнацію символічного простору. У таких умовах постає гостра потреба в розвитку культурної стійкості, що за таких умов розуміється як здатність суспільства зберігати свою культурну суб'єктність, переосмислювати спадщину та продукувати нові сенси і цінності без втрати культурного ядра.

Особливу роль у цьому процесі відіграють інститути громадянського суспільства, що включають локальні культурні ініціативи, волонтерські організації, освітньо-культурні платформи, неурядові інституції та ін. і які виступають носіями «живої культури», що здатні оперативно реагувати на суспільні виклики, підтримувати культурне середовище, ідентичність в умовах нестабільності та формувати нові сенси і цінності за допомоги сучасних культурних практик.

Відтак постає потреба в теоретичному осмисленні механізмів, через які громадянське суспільство сприяє культурному оновленню, збереженню національного наративу та мобілізації культурного ресурсу як інструменту стійкості. Незважаючи на значний суспільний резонанс в діяльності таких інституцій, у культурологічному дискурсі їхній вплив на формування ідентичності, механізмів культурної стійкості досі залишається малодослідженим, особливо у розумінні ролі культури як ресурсу виживання та розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій. Сучасні дослідження засвідчують, що через взаємодію державних культурних інституцій, громадянського сектору, освітніх і культурних ініціатив формується культурна стійкість і посилюється національна ідентичність,

особливо в умовах воєнного стану країни. Поряд із матеріальною спадщиною, колективною пам'яттю це утворює нову культурну основу, здатну протистояти зовнішнім загрозам та викликам. Питання національної ідентичності, з огляду на сучасні глобальні та екзистенційні виклики стало предметом дослідження у працях таких вчених, як В. Вінков [1], Л. Галуха [13], Ж. Денисюк [3], В. Заїчко [4], О. Мороз [7], О.Р. усул [10], І.Саволайнен [7], О. Федотова [13]. Проблематика громадянського суспільства та національної стійкості висвітлена у роботах Є. Божок [8], О. Волошиної [2], Е. Кальницького [6], І. Коваленка [6], В. Крисаченка [5], Ю. Мелякової [6], С. Пирожкова [8], О. Резнікова [9], Н. Хамітова [8], Н. Хоми [11], О. Юрчук [14] та ін.

Мета статті – проаналізувати роль інститутів громадянського суспільства у формуванні культурної стійкості та національної ідентичності в умовах соціокультурних трансформацій, воєнних викликів і глобального інформаційного тиску шляхом виявлення механізмів, через які недержавні культурні ініціативи сприяють збереженню ціннісної спадкоємності та мобілізації культурного ресурсу.

Виклад основного матеріалу. Сучасна Україна функціонує в умовах багатовекторних викликів, зокрема зовнішньої воєнної агресії, гібридного впливу на культурний простір, інформаційних маніпуляцій і загроз ідентичності та ін. У такому контексті питання формування культурної стійкості стає не лише філософсько-культурологічним, а й практично стратегічним питанням, яке має широкий відгук у суспільстві. Саме інститути громадянського суспільства, завдяки своїй автономності, горизонтальній структурі та зв'язкам із локальними ініціативами, демонструють високу ефективність у підтримці національної єдності та культурної спадкоємності в таких нелегких умовах буття.

Загалом, теоретичний дискурс вивчення стійкості або резильєнтності загалом та відповідно до специфічного галузевого спрямування має широке напрацьоване коло

наукових досліджень. Це поняття актуалізовано відповідно до конкретних ситуацій та потреб застосування на позначення особного виду функціонування та діяльності суспільств в цілому, окремих спільнот, що демонструє виключні здатності та якості збереження гармонійної сталості даної спільноти. На наведеними даними дослідниці О. Резнікової, «визначення стійкості, яке пропонується в довіднику ООН <...> означає здатність системи, суспільства, громади, які зазнають небезпеки, вчасно та ефективно протистояти їй, поглинати, пристосовуватись та відновлюватись від її наслідків, у т. ч. через збереження та відновлення основних структур та функцій. Ключове значення має здатність звільнитися від небезпеки або повернутися назад після неї» [9, 24].

У широкому розумінні стійкість або резильєнтність є частиною концепції адаптації, коригування. Стійкість, у найширшому тлумаченні є процесом, здатністю або результатом успішної адаптації, попри складні чи загрози ві обставини». Поняттям «стійкість» оперують дослідники в різних галузях знань (екологія, фізика, охорона здоров'я, соціальні науки та ін.), і термінологічні конотації відрізняються. Термін «стійкість», на думку Н.Хоми, використовують передусім у значенні життестійкості, спроможності функціонувати в умовах викликів і відновлюватись після різних агресивних впливів (збройної агресії, природних катаклізмів, кібератаки, терористичного акту тощо), своєчасно запобігати чи ефективно реагувати на загрози, прогнозувати їх для своєчасного запобігання чи пом'якшення наслідків [11, 290-291].

Резильєнтність (стійкість) цивілізаційної суб'єктності країни – це, на думку вчених, така стратегія її існування, коли країна здатна зберігати збалансованість розвитку та успішно протистояти зовнішнім і внутрішнім викликам та загрозам. Більше того, завдяки зусиллям політичної та інтелектуальної еліти вона вчасно може передбачати виклики і відповідати на них заради гідної самореалізації та гуманістичного розвитку людини, які забезпечує держава. Духовно-культурна резильєнтність потребує ґрунтового дослідження мистецького та релігійного середовища України як таких, що мають найбільший вплив на формування світогляду, аналізу викликів і загроз у цій сфері й вироблення рекомендацій щодо їх випередження та нейтралізації [8, 75].

На думку О. Юрчук, з погляду психології в сучасних умовах «резильєнтність постає як багатогранне явище, що поєднує стійкість, гнучкість і розвиток у відповідь на виклики науковцями і трактується як психічний стан, що виявляється у здатності людини раціонально розподіляти внутрішні та зовнішні ресурси в умовах стресу, зберігати емоційну рівновагу та підтримувати добробут, а також сприяти особистісному зростанню після травматичних подій» [14, 165–166]. Такий підхід особливо актуальний у сьогоденних умовах постійних змін і невизначеності, коли психічна стабільність, емоційна саморегуляція та раціональне використання ресурсів стають ключовими навичками для збереження внутрішньої рівноваги.

У сучасних умовах, особливо в контексті війни в Україні, зв'язок між стійкістю/резильєнтністю та проблемами національної ідентичності є глибоким і взаємозалежним, як зокрема й посилення колективного відчуття приналежності до української культури, нації, історії. Як відомо, у період соціальних потрясінь, як-от війна, ці аспекти зазнають серйозних випробувань, що водночас відкриває шлях до формування нових моделей стійкості. Національна свідомість, загартована в умовах постійної боротьби, стала визначальним елементом української ідентичності, що ґрунтується на спільному досвіді, культурних цінностях та історичних уроках. Впродовж століть прагнення до свободи та самовизначення допомогло подолати радянські впливи і заклало основу для побудови незалежної держави [13]. Ідентичність у сучасному світі гнучка, вона постійно трансформується, і за таких умов саме стійкість дозволяє людині адаптуватися до змін, не втрачаючи при цьому відчуття цілісності. В українському контексті це проявляється у здатності суспільства зберігати культурну спадщину, водночас інтегруючи нові цінності, досвід і рефлексії, породжені війною.

На думку Ж. Денисюк, «культура відіграє вирішальну роль у формуванні механізмів резильєнтності як на рівні індивідів, соціальних груп, так і націй загалом. Одними з ключових чинників у цьому аспекті виступають найперше культурні цінності та традиції, що забезпечують сталість суспільних норм і звичаїв, що допомагає зберігати ідентичність навіть у кризові періоди» [3, 311].

Під культурною стійкістю розуміється насамперед здатність суспільства, спільноти

або окремих інституцій зберігати, відтворювати й адаптувати свою культурну ідентичність, цінності, традиції, символи та форми культурної діяльності в умовах динамічних змін, криз чи зовнішнього тиску.

Як зазначає В. Вінков, «ідентичність є певним індикатором, що відстежує безпечність середовища, тому її можна визначити як чуттєво-реагувальну частину особистості, яка відіграє важливу роль у підтримці спільноти на певному рівні функціонування. Адже досить часто можна спостерігати за тим, коли відбуваються певні зміни у світі і щось загрожує цілісності спільноти, як реагує в такій ситуації представник цієї спільноти, навіть якщо він до настання певних подій не відносив себе до цієї спільноти» [1, 142].

Дослідники відзначають, що на нинішньому етапі громадянська ідентичність є основою формування національної солідарності. Національна солідарність українців є фундаментом змін в українському суспільстві, що відповідає демократичним цінностям Європейського Союзу та сучасному соціальному ідеалу. Національна солідарність здатна зцементувати українське суспільство не лише для відсічі ворогу, а й відбудови України та її руху до європейської спільноти. Важливою характеристикою національної солідарності є її емоційна складова, яка несе посил єднання, згуртованості, прояву спільних емоцій (любові, ненависті, емпатії тощо). Національна солідарність обумовлена прагненням народу, нації зберегти себе, власну культуру, мову, віру та ін. [12, 149].

У культурологічному вимірі поняття культурної стійкості виходить за межі лише збереження спадщини, оскільки тут насамперед йдеться про активну здатність культури до самооновлення, рефлексії та продуктивної взаємодії з іншими культурними системами. Культурна стійкість має кілька ключових аспектів, серед яких варто виокремити *ідентифікаційний* для забезпечення тяглості національної або локальної ідентичності через культурну пам'ять, мову, символіку, звичаї; *смысловий*, що покликаний сприяти збереженню здатності культури продукувати сенси, які є зрозумілими й значущими для спільноти у критичні періоди (війна, криза); *інституційний*, яким передбачається існування активних культурних і громадських структур, що здійснюють підтримку, розвиток і поширення культурних практик; *адаптаційний*, що передбачає здатність культури до інновацій,

цифровізації, трансформації, не втрачаючи своєї автентичності.

У контексті війни, глобалізаційного тиску та деструктивних інформаційних кампаній культурна стійкість стає також стратегічним ресурсом національного самозбереження, сприяючи при цьому соціальній згуртованості, формуванню колективного спротиву й збереженню національної ідентичності. На переконання дослідників, криза ідентичності, що констатується сучасними соціальними науками, пов'язана з парадигмальним перезавантаженням антропологічних та соціальних теорій людини, якісними змінами в онтології її існування, розуміння, активності, самовираження [6, 54]. «Втрата культурної автентичності є одним із основних питань, яке найчастіше викликає стурбованість у зв'язку з глобалізацією» [7].

Відтак культурна стійкість породжує більшу здатність суспільства зберігати й переосмислювати цінності, традиції, символи і форми культурної діяльності в умовах кризи. Її розвиток можливий лише за умови участі активного громадянського середовища, зокрема культурних ініціатив, локальних центрів, волонтерських організацій, освітніх платформ та ін. Відповідно інститути громадянського суспільства створюють культурну інфраструктуру, яка є відкритою, інклюзивною, гнучкою до змін. Тобто вони не лише відтворюють культурні набути, але й ініціюють процеси інноваційної культурної мобілізації (різні культурні проєкти, експозиції, цифрові архіви, перформативні акції тощо). За твердженням М. Песені, такий «культурний активізм та мережа організацій громадянського суспільства створили паралельні структури для заповнення прогалини, утвореної некомпетентною державою. Активна участь цих груп визначила те, що стане моделлю культурної політики для України на довгі роки. <...> Безпрецедентний рівень культурного виробництва та культурного активізму протягом останніх років сприяв ширшим суспільним трансформаціям в Україні в кількох сферах. Зокрема, перехід країни до громадянської ідентичності, заснованої на спільних цінностях, виграв від зусиль її креативного класу щодо сприяння плюралістичному та інклюзивному культурному простору» [15].

Крім того, важливу роль тут відіграють освітньо-громадянські ініціативи, спрямовані на формування критичного мислення та національної свідомості в молоді. Зокрема,

сюди відноситься реалізація міждисциплінарних програми, що поєднують культуру, історію, та інші напрями. Інститути громадянського суспільства також стають центрами репрезентації історичної пам'яті, де формуються альтернативні наративи національної ідентичності, ініціативи зі збереження культурної спадщини, повернення заборонених імен, поширення культурних практик, які сприятимуть деколонізації культурного і публічного простору, що підсилюватиме здатність суспільства до саморефлексії, виступаючи водночас інструментами емоційного та символічного об'єднання та соціальної згуртованості.

Таким чином, культурна стійкість та національна ідентичність у сучасному українському суспільстві взаємно підживлюють одна одну: сильна ідентичність сприяє стійкості, а пережитий досвід кризи і відновлення трансформує національну ідентичність, роблячи її глибшою та більш усвідомленою.

Наукова новизна полягає в теоретичному узагальненні та визначенні культурної стійкості як динамічної здатності суспільства відтворювати й трансформувати ідентичність у відповідь на кризові явища. Уперше проаналізовано роль сучасних громадянських інституцій як посередників між національним культурним нарративом та локальними практиками з утвердження національної ідентичності та висвітлено їхню здатність продукувати нові символічні сенси, активізовувати соціальну згуртованість і впливати на публічний простір.

Висновки. У результаті проведеного дослідження було встановлено, що інститути громадянського суспільства відіграють ключову роль у процесі формування культурної стійкості та збереження національної ідентичності, особливо в умовах соціополітичної нестабільності, воєнних конфліктів і гібридних інформаційних загроз. Громадянське суспільство не лише підтримує культурне життя на локальному рівні, а й створює умови для інституційної тяглості, смислової орієнтації та громадянської мобілізації.

Інститути недержавного сектору — культурні центри, освітньо-просвітницькі ініціативи, волонтерські організації, діаспорні структури — активно впливають на трансформацію сучасного культурного простору. Вони сприяють збереженню нематеріальної спадщини, підтримці регіональних культурних традицій, активізації

локальних спільнот та просуванню української культурної репрезентації за кордоном. Особливо актуальним є їх внесок у розбудову символічного простору, переосмислення історичної пам'яті та деколонізацію наративів. У культурологічному вимірі культурна стійкість постає як багатовимірний феномен, що охоплює ідентифікаційні, етичні, комунікаційні та адаптаційні компоненти. Саме інститути громадянського суспільства стають простором перетину формальної культури, повсякденних практик і символічного опору, забезпечуючи культурну тяглість в умовах динамічних змін.

Отже, можна дійти таких узагальнюючих висновків: культурна стійкість є передумовою життєздатності нації та її здатності до самоорганізації в кризові моменти. Громадські інститути відіграють роль «культурних медіаторів», що забезпечують зв'язок між минулим і майбутнім, локальним і глобальним, традицією й інновацією. Підтримка та розвиток громадянських ініціатив у сфері культури має стати пріоритетом державної політики, орієнтованої на згуртування, зміцнення демократичних цінностей та збереження ідентичності.

Література

1. Вінков В. Ю. Безпекові аспекти розвитку ідентичності в умовах війни. *Проблеми політичної психології*. 2022. Вип. 12. С. 138–150. URL: <https://politpsy.org/index.php/popp/article/view/100/100> (дата звернення: травень 2025).
2. Волошина О. Резильєнтність соціальних систем в кризових станах. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. Вип. 4 (74). С. 39–45.
3. Денисюк Ж. З. Українська культурна ідентичність як основа національної стійкості та культурної політики. *Культурологічний альманах*. 2025. Вип. 1 (13). С. 309–315. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.1.35>.
4. Заїчко В. В. Національна ідентичність у контексті війни: герменевтичний аналіз символів, мови та пам'яті. *Культурологічний альманах*. 2024. Вип. 4 (12). С. 196–203.
5. Крисаченко В. С. 2024. Громадянське суспільство України та діаспора: культурно-освітні пріоритети збереження ідентичності. *Політичне життя*. (Лют. 2024). С. 127–132. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.1.18>.
6. Мелякова Ю. В., Коваленко І. І., Кальницький Е. А. Акценти нової соціальності: спільнота, агентність, індивідуальні права. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2023. № 1 (56). С. 47–75.

7. Мороз О. В., Саволайнен І. П. Філософські аспекти глобалізації та їхній вплив на культурну ідентичність. *Вісник гуманітарних наук*. 2025. № (3-4). URL: <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/17> (дата звернення: травень 2025).

8. Пирожков С. І., Божок Є. В., Хамітов Н. В. Національна стійкість (резильєнтність) країни: стратегія і тактика випередження гібридних загроз. *Вісник Національної академії наук України*. 2021. № 8. С. 74–82.

9. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія. Київ: НІСД, 2022. 532 с.

10. Русул О. В. Поняття «етнічна», «культурна ідентичність», «національний менталітет» у соціально-філософському дискурсі. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2013. Т. 21. Вип. 23 (4). С. 244–50.

11. Хома Н. Резильєнтність України в умовах збройної агресії росії та підготовки до післявоєнної відбудови. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2024. № 2 (19). С. 287–307.

12. Шкільна І., Журба К. Формування громадянської ідентичності студентів як умови національної солідарності у воєнний час. *Advanced Linguistics*. 2023. Вип. 11. С. 146–153. DOI: 10.20535/2617-5339.2023.11.277983.

13. Федотова О. О., Галуха Л. Ю. Щодо формування української національної ідентичності під впливом історичних подій ХХ століття. *Вісник гуманітарних наук*. 2025. №(1). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14065905>.

14. Юрчук О. Основні наукові підходи до вивчення феномену резильєнтності. *Психологія: реальність і перспективи: Збірник наукових праць РДГУ*. 2025. Вип. 24. С. 163–174.

15. Pesenti M. Cultural Revival and Social Transformation in Ukraine. URL: <https://www.chathamhouse.org/2020/11/cultural-revival-and-social-transformation-ukraine/01-introduction-0> (дата звернення: травень 2025).

References

1. Vinkov, V. Yu. (2022). Security aspects of identity development in wartime. *Problems of Political Psychology*, 12, 138–150. Retrieved from: <https://politpsy.org/index.php/popp/article/view/100/10> [in Ukrainian].

2. Voloshyna, O. (2023). Resilience of social systems in crisis situations. *Bulletin of the National Defence University of Ukraine*, 4(74), 39–45 [in Ukrainian].

3. Denysiuk, Zh. Z. (2025). Ukrainian cultural identity as the basis of national stability and cultural policy. *Culturological Almanac*, 1(13), 309–315. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.1.35> [in Ukrainian].

4. Zaichko, V. V. (2024). National identity in the context of war: a hermeneutic analysis of symbols, language and memory. *Culturological Almanac*, 4(12), 196–203 [in Ukrainian].

5. Krysachenko, V. S. (2024). Civil society of Ukraine and the diaspora: cultural and educational priorities for preserving identity. *Political Life*, February, 127–132. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.1.18> [in Ukrainian].

6. Meliakova, Yu. V., Kovalenko, I. I., & Kalnytskyi, E. A. (2023). Accents of new sociality: community, agency, individual rights. *Bulletin of the Yaroslav the Wise National Law University*, 1(56), 47–75 [in Ukrainian].

7. Moroz, O. V., & Savolainen, I. P. (2025). Philosophical aspects of globalisation and its impact on cultural identity. *Bulletin of the Humanities*, 3–4. Retrieved from: <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/17> [in Ukrainian].

8. Pyrozhkov, S. I., Bozhok, Ye. V., & Khamitov, N. V. (2021). National stability (resilience) of the country: strategy and tactics of pre-empting hybrid threats. *Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 8, 74–82 [in Ukrainian].

9. Reznikova, O. O. (2022). National stability in a changing security environment. *NISD* [in Ukrainian].

10. Rusul, O. V. (2013). The concepts of 'ethnic', 'cultural identity', 'national mentality' in socio-philosophical discourse. *Bulletin of Dnipropetrovsk University*, 21(23(4)), 244–250 [in Ukrainian].

11. Khoma, N. (2024). Resilience of Ukraine in the conditions of armed aggression of Russia and preparation for post-war reconstruction. *International Relations, Public Communications and Regional Studies*, 2(19), 287–307 [in Ukrainian].

12. Shkilna, I., & Zhurba, K. (2023). Formation of civic identity of students as a condition of national solidarity in wartime. *Advanced Linguistics*, 11, 146–153. DOI: 10.20535/2617-5339.2023.11.277983 [in Ukrainian].

13. Fedotova, O. O., & Halukha, L. Yu. (2025). On the formation of Ukrainian national identity under the influence of historical events of the 20th century. *Bulletin of Humanities*, 1. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14065905>. [in Ukrainian].

14. Yurchuk, O. (2025). Main scientific approaches to the study of the phenomenon of resilience. *Psychology: Reality and Prospects*, 24, 163–174 [in Ukrainian].

15. Pesenti, M. (2021, February 12). Cultural revival and social transformation in Ukraine. Chatham House. Retrieved from: <https://www.chathamhouse.org/2020/11/cultural-revival-and-social-transformation-ukraine/01-introduction-0> [in English].

Стаття надійшла до редакції 05.05.2025

Отримано після доопрацювання 06.06.2025

Прийнято до друку 16.06.2025